

Asia: VN/3528/2021

Lausuntopyyntö mietinnöistä koskien yhdenvertaisuuslain osittaisuudistusta

Velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jolla yhdenvertaisuussuunnittelovelvollisuus ja yhdenvertaisuuden edistämisen velvollisuus laajenisivat koskemaan varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia?

Vapaa-ajattelijain liitto kannattaa tämän velvollisuuden laajentamista.

Kiinnitämme samalla huomiota siihen, että yhdenvertaisuussuunnitelmien laadinnassa ei saa syrjiä eli jättää huomiotta, ohittaa mitään laissa mainittuja kiellettyjä syrjintäperusteita. Peruskoulujen yhdenvertaisuussuunnitelmien tarkastelussa olemme havainneet niiden jääneen usein kovin ylimalkaisiksi ja lisäksi useimmiten ohittaneen kokonaan uskonnon ja vakaumuksen sekä siinä yhteydessä erityisesti uskonnottomuuden.

Kuitenkin uskonnottomuus on osoittautunut riskiksi syrjinnälle kouluissa ja päiväkodeissa. Syrjintää ilmenee muun muassa siten, että päiväkotien ja koulujen toimintaan liitetään evankelis-luterilaisen kirkon uskonnollisia tilaisuuksia, kuten hartauksia sekä kirkkojumalanpalveluksia sekä sitouttamattomuusohjetta rikkovia kirkkoretkiä, mikä jo asetelmana sinänsä on syrjivä. Huomioon otettavaa on sekin, että uskonnonharjoitus ei kuulu yhdenvertaisuuslain soveltamisalaan. Silti sellaista toimintaa on liitetty päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten päivien viralliseen ohjelmaan, vaikka se ei perustu varhaiskasvatus- ja perusopetuslakeihin eikä toisen asteen koulutuksen lakeihin eikä myöskään opetussuunnitelmiin eikä varhaiskasvatussuunnitelmiin. Samoin uskonnonharjoitusta on liitetty varsinkin kirkon järjestämään kunnan kustantamaan iltapäiväkerhotoimintaan.

Edellä sanotun päälle lapsiin ja heidän huoltajiinsa kohdistetaan rehtorien, johtajien ja muun henkilöstön toimesta käytännöllistä syrjivää painetta ja jopa painostusta osallistua uskonnolliseen ohjelmaan. Vaihtoehtoinen toiminta, jos sitä edes on tarjolla, on usein huonosti järjestettyä ja siitä tiedotetaan huonosti ja myöhään. Sitouttamaton ohjelma tarjoillaan korkeintaan toissijaisena vaihtoehtona, vaikka vain sellainen on opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmien mukaista.

Yhdenvertaisuussuunnitelmat on oppilaitoksissa toistaiseksi liitetty usein tasa-arvosuunnitelmien jatkeeksi. Olisi kuitenkin perusteltua, jos suunnitelmat halutaan yhdistää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmiksi niin, että yhdenvertaisuusosuus käsitellään ensin. Tämä on looginen järjestys jo Perustuslain 6 § valossa, jossa sukupuoli mainitaan vain yhtenä kiellettyinä syrjintäperusteena. Tällä järjestyksellä ei tietenkään olisi tarkoitus väheksyä sukupuoleen tai seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvää syrjintää ja sen riskiä. Se vain nostaisi yhdenvertaisuussuunnitelman sille kuuluvaan asemaan.

Ohjausta ja koulutusta yhdenvertaisuussuunnitelmien laadintaan on syytä tarjota erikseen varhaiskasvatukseen sekä lisätä myös perusopetukseen liittyen.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, että kunta vastaisi siitä, että sen alueella toimiville perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen toimijoille laaditaan toimipaikkakohtaisen suunnitelman sijaan yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat?

Vapaa-ajattelijain liitto ei kannata. Yhdenvertaisuussuunnitelmien pitää olla konkreettisia ja niiden tulee vaikuttaa henkilöstön käytännön toimintaa ohjaavasti hiekkalaatikko- ja lattiatasolla. Kuntakohtainen suunnitelmaa jää helposti paperiksi mapissa. Kunta voisi koordinoida ja ohjata toimipaikkoja konkretiaan niiden omissa suunnitelmissa.

Häirintä

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien häirinnän määritelmän muuttamista siten, että se sisältäisi myös ihmisryhmään kohdistuvan häirinnän?

Vapaa-ajattelijain liitto kannattaa ehdotusta. Sillä on merkitystä uskonnettomiin kannalta, koska varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisen asteen oppilaitoksissa uskonnettomiin kohdistuu ryhmänä syrjinnän lisäksi häirintää liittyen päiväkotien, koulujen oppilaitosten toimintaan sisällytettyihin evankelis-luterilaisen kirkon uskonnollisiin tilaisuuksiin.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan lakiin kirjattaisiin, että varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän menettely on syrjintää, jos ne laiminlyövät puuttua tiedossaan olevaan häirintään?

Vapaa-ajattelijain liitto kannattaa esitystä.

Asian vieminen lautakuntaan ilman yksilöityä asianomistajaa

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutettu tai yhdenvertaisuutta edistävä yhteisö voisi viedä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan myös sellaisen syrjintää tai vastatoimia koskevan asian, jossa ei ole yksilöitävissä tiettyä asianomistajaa?

Vapaa-ajattelijain liitto kannattaa ajatusta. Uskonnettomiin kohdistuva syrjintä kohdistuu yleensä kaikkiin uskonnettomiin ryhmänä. Hautausstoimessa evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien hautausmailla syrjintä voi kohdistua myös muihin ei-kirkollisiin ryhmiin.

Kohtuulliset mukautukset

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien kohtuullisia mukautuksia?

-

Hyvitys

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voisi määrätä hyvitystä?

Vapaa-ajattelijain liitto kannattaa myös hyvityksen määräämismahdollisuutta uhkasakon lisäksi. Olemme havainneet, että monissa kunnissa ja jopa kouluissa tai päiväkodeissa jatketaan syrjiviä käytäntöjä, vaikka niiden toiminnasta on aluehallintoviraston tai eduskunnan oikeusasiamiehen taholta annettu huomautuksia. Ohjeiden rikkominen tuntuu olevan loputon suo, jossa oikeusvaltioperiaatetta ei kunnioiteta.

Ehdotuksen mukaan sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalla että käräjäoikeuksilla olisi toimivalta määrätä hyvitystä. Lautakunnan ja tuomioistuinten toimivallan jaosta säädettäisiin laissa. Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien käräjäoikeuksien ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivallan jakoa hyvitysasioissa?

-

Ehdotuksen mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan menettelyssä noudatetaan asian käsittelyn ja selvittämisen, suullisen käsittelyn ja oikeudenkäyntikulujen osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain säännöksiä ja näihin liittyviä julkisuussäännöksiä ja muilta osin täydentävästi hallintolakia. Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa noudatettavaa menettelyä hyvitysasian käsittelyssä?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan hallintotuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa voitaisiin vahvistaa ratkaisuksi sovinto hyvitysasiaa koskevalta osalta?

-

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kokoonpanoa ja menettelyjä koskevat muutokset

Mitä mieltä olette ehdotuksista koskien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kokoonpanoa ja menettelyjä (esim. jaostojen kokoonpano, vahvennettu jaosto, asian tutkimatta jättäminen, sidonnaisuusilmoitukset)?

Vapaa-ajattelijain liiton mielestä kahden vuoden vanhentumisaika on liian lyhyt. Syrjinnän pitkäkestoisuus pitää ottaa huomioon todetun syrjinnän seuraamuksia arvioitaessa.

Esityksen vaikutukset

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetuilla muutoksilla olevan?

-

Muut huomiot esityksestä

Onko teillä muita huomioita esityksestä?

Vapaa-ajattelijain liiton mielestä kahden vuoden vanhentumisaika on liian lyhyt. Syrjinnän pitkäkestoisuus pitää ottaa huomioon todetun syrjinnän seuraamuksia arvioitaessa.

Yleiset huomiot esityksestä

Yleiset huomionne työelämän alajaoston esityksestä

-

Työnantajan velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta (7 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa täsmennetään mitä työnantajan tulee ottaa huomioon arvioidessaan työpaikan yhdenvertaisuustilannetta?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuussuunnitelman tulisi jatkossa sisältää myös työpaikan yhdenvertaisuuden arvioinnin johtopäätökset?

-

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävät ja toimivalta (19 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi oikeus antaa lausunto työsuojeluviranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa (22 §:n tarkoittamissa tapauksissa)?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi mahdollisuus toimia ulkopuolisena asiantuntijana työsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvassa asiassa?

-

Työsuojeluviranomaisen tehtävät ja toimivalta (22 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa työsuojeluviranomaisen valvontatoimivaltaa täsmennetään koskemaan työelämää?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan työsuojeluviranomaisen on varattava yhdenvertaisuusvaltuutetulle tilaisuus lausunnon antamiseen asioissa, joilla on yhdenvertaisuuslain tulkinnan kannalta merkitystä?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan työsuojeluviranomainen voi lain tulkinnan kannalta merkittävässä yksittäistapauksessa käyttää apunaan yhdenvertaisuusvaltuutettua asian selvittämisessä?

-

Mitä mieltä olette työsuojeluviranomaisen tiedonvälitykseen liittyvistä ehdotuksista?

-

Kehotusmenettelyn laajentaminen (työsuojelun valvontalaki 13 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa työsuojeluviranomaisen kehoitusmenettelyä laajennetaan koskemaan myös työnantajan velvollisuutta arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta (7§:n 1 momentti)?

-

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Jos näkemyksenne mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltaa tulisi laajentaa kaikkiin työelämän syrjintä- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin, miten ratkaisisitte yhdenvertaisuusvaltuutetun ja työsuojeluviranomaisen päällekkäiseen toimivaltaan liittyvät kysymykset?

-

Jos näkemyksenne mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltaa tulisi laajentaa työelämän syrjintä- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin, mitkä työelämäasiat soveltuisivat lautakuntakäsittelyyn?

-

Vaikutusarvioinnit

Yleiset huomionne esityksen arvioiduista vaikutuksista

-

Huomionne taloudellisista vaikutuksista

-

Huomionne vaikutuksista viranomaisten toimintaan

-

Huomionne yhteiskunnallisista vaikutuksista

-

Onko jokin olennainen vaikutus jäänyt esityksessä arvioimatta tai liian vähäiselle arvioinnille? Jos on, mikä?

-

Ylikoski Esa
Vapaa-ajattelijain liitto ry